

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

ויגש

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ב

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

כפי שדברו ועוררו כמה פעמים לאחרונה – שע"פ הודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, כבר סיימו את כל ההכנות לגאולה, וכעת צריכים רק להמשיך את הגאולה בפועל בגשמיות וחומריות העולם (חומריות שנעשית לגשמיות), בגלוי לעיני בשר.

... היום צריך רק לפקוח את העיניים, ואזי יראו איך שכל העולם תובע שכל יהודי יהי' כבר בהמעמד ומצב דגאולה האמיתית והשלימה.

ויש לומר, שזה גופא הוא הטעם לכך שרואים כיום איך שיהודים יכולים לעמוד בעניני היהודים עם כל התוקף והבעלות [הבעה"ב'תישקייט] גם על אוה"ע – ואין הדבר תלוי אלא ברצונם – דכיון שעומדים מיד לפני הגאולה, שבה יתגלה בפועל כיצד "ודוד עבדי נשיא להם לעולם"¹, "וידעו הגוים כי אני ה'"² – לכן זה משתקף בפועל במצב של דורנו, כהכנה המוליכה ישירות לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ולהוסיף, שזה מרומז גם ב"ויגש אליו יהודה", שיחד עם הסיוע של תוקף העבודה של יוסף שבדורנו – כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, יש גם את ה"ויגש אליו יהודה", משיח שיבוא בקרוב ממש, "ודוד עבדי נשיא להם לעולם", שבא בסיוע ונתינת כח מיוסף (שבדורנו), "כמוך כפרעה"³, (פרעה דקדושה) ד"אתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין"⁴.

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

To dedicate an issue in honor of a loved one, call (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

ג.ו.

ווי גערעדט און מעורר געווען כמה פעמים לאחרונה – אז לויט דער הודעה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, האָט מען שוין פאַרענדיקט אַלע הכנות צו דער גאולה, און איצטער דאַרף מען נאָר ממשיך זיין די גאולה בפועל אין גשמיות וחומריות העולם (חומריות וואָס ווערט איבערגעמאַכט אויף גשמיות), בגלוי לעיני בשר.

... היינט דאַרף מען נאָר אויפגעפּענען די אויגן, וועט מען זען ווי די גאַנצע וועלט מאָנט אַז יעדער איד זאָל שוין שטיין אין דעם מעמד ומצב פון גאולה האמיתית והשלימה.

ויש לומר, אַז דאָס גופא איז דער טעם פאַרוואס מ'זעט היינט ווי אידן קענען שטיין בעיני היהודים מיטן גאַנצן תוקף און בעה"ב'ישקייט אויך אויף אוה"ע – ואין הדבר תלוי אלא ברצונם – וואָרום היות, אַז מ'שטייט גלייך פאַר דער גאולה, ווען עס וועט נתגלה ווערן בפועל ווי "ודוד עבדי נשיא להם לעולם"¹, "וידעו הגוים כי אני ה'"² – דעריבער שפיגלט זיך עס אָפּ בפועל אין דעם מצב פון אונזער דור, אַלס הכנה וואָס פירט גלייך אַריין צו דער גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ולהוסיף, אַז דאָס איז אויך מרומז אין "ויגש אליו יהודה", אַז צוזאַמען מיט דעם סיוע פון דער תוקף העבודה פון יוסף שבדורנו – כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, האָט מען אויך דעם "ויגש אליו יהודה", משיח שיבוא בקרוב ממש, "ודוד עבדי נשיא להם לעולם", וועלכער קומט בסיוע ונתנית כח פון יוסף (שבדורנו), "כמוך כפרעה"³, (פרעה דקדושה) ד"אתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין"⁴.

(משיחות ש"פ ויגש, ז' טבת תשנ"ב)

- 1) יחזקאל לו, כה.
- 2) שם, כח.
- 3) פרשתנו מד, יח.
- 4) זח"א רי, א.

א. מי השלים למנין „שבעים הנפש“?

בהשלמת המספר של „שבעים נפש“ אשר מונה התורה – „כל הנפש... הבאה מצרימה שבעים"¹ – יש מספר דעות במדרשי חז"ל ובמפרשי התורה: במרא² נאמר, וכן לפי אחת הדעות במדרש³, שיוכבד השלימה את המנין של שבעים נפש, כי היא נולדה בין החומות – הורתה בדרך ולידתה בין החומות⁴. וזוהי גם דעת רש"י בפירושו על התורה בפשוטו של מקרא⁵.

לפי פרקי דרבי אליעזר⁶, ולפי אחת הדעות במדרש⁷, „הקב"ה נכנס עמהם במנין"⁸.

חלק ממפרשי התורה⁹ סוברים, וקיימת גם דעה כזו במדרש¹⁰, שמנין שבעים הנפש היה יחד עם יעקב¹¹.

יש להבין: מהו הטעם של חילוקי הדעות מי מננה בשבעים נפש?

יותר מכך: לא זו בלבד שיש דעות שונות, אלא ההבדל ביניהן הוא קיצוני ביותר: לפי

- 1) פרשתנו מו, כו.
- 2) ב"ב קכג, ב.
- 3) ב"ר פצ"ד, ט. ויש"ו וכ"ה בתיב"ע פרשתנו מו, כו.
- 4) לשון הגמרא שם. וראה הלשונות בב"ר שם ובמדרשים שצויינו במפרשים שם.
- 5) פרשתנו מו, טו. כו. פרש"י במדבר ג, טו. פינחס כו, נט.
- 6) פל"ט.
- 7) ב"ר שם. פסיקתא דר"כ פ"י. הובא גם ביל"ש כאן ע"פ.
- 8) כ"ה בפדר"א. ועד"ו ביל"ש שם. ובפדר"א עם ביאור הרד"ל: הקב"ה נכנס (כביכול) עמהם. בב"ר: השלים עמהם את המנין. ובפסיקתא: הקב"ה נכנס עמהם בכבודו.
- 9) ראב"ע פרשתנו מו, כג. שמות א, ה. רשב"ם פרשתנו טו, כו. רבעה"ת ותוס' (הדר זקנים) שם, כו (ושם): והכי פשטי' דקרא כו'. אבל מסיים: ולפי מה שפירשתי למעלה אין צריך לומר שיהא יעקב מן המנין כי הקב"ה מננה עמהם ומשלים המנין. רלב"ג כאן (ע"ד הפשט דיעקב השלים המנין). אברבנאל כאן. אוה"ח מו, ח. ועוד.
- 10) ב"ר שם.
- 11) בב"ר שם (וש"ג) עוד ב' דיעות: ויש אומרים הושים בן דן השלים עמהן את המנין, וי"א סרח בת אשר השלימה עמהן את המנין (וראה מפרשים שם דשק"ט בפירושו דהרי שניהם נמנו בהכתובים בהע' נפש). אבל בפשוטו ב' דיעות הנ"ל אינן בפ"ע, כ"א באים בהמשך להפ' שהקב"ה השלים המנין או יעקב, וכמ"ש בגבורות ה' למחר"ל פ"ג. וראה לקמן הערה 66.

ובראש סוף פסחים: שכן דרך המקרא כשמגיע לסכום עשירית פחות אחת מונה אותו בחשבון עשירית ואינו משגיח על חסרון האחד, ומביא כמה ראיות. וראה קרבן נתנאל שם.

הדעה שיעקב השלים את המנין, ובודאי לפי הדעה ש„הקב"ה נכנס עמהם במנין“, הושלם המנין המלא של שבעים נפש על ידי הנעלה והמושלם ביותר מבין כל שבעים הנפש. לעומת זאת, לפי הדעה שיוכבד נמנית בין שבעים הנפש, יוצא, שההשלמה היתה על ידי הדרגה הנחותה ביותר^{11*} – בת ישראל שזו עתה נולדה – „לידתה בין החומות“.

בנוסף לכך: כיצד ייתכן, שרש"י, המפרש פשוטו של מקרא, מסביר שבמספר „שבעים נפש“ נמנית יוכבד¹², אשר מוזכרת בחומש רק בפרשת שמות¹³ – ולא יעקב, כפי שמפרשים כמה פשוטני המקרא?

אמנם, מלשון הפסוק בפשוטו „כל נפש בניו ובנותיו שלשים ושלש“^{13*} מובן, שיעקב אינו נכלל בשלושים ושלוש הנפשות וממילא אינו נכלל במנין שבעים הנפש, וכך מובן מן הדיוק בלשון הפסוק „כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים“, והכוונה היא לנפשות בנוסף ליעקב¹⁴, ומפורש בפסוק¹⁵, „ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש“¹⁶. אך ענין זה עצמו דורש הסבר: מדוע אין יעקב עצמו נכלל במנין שבעים הנפשות – והלא גם הוא בא למצרים ביחד עם כל נפש בניו ובנותיו?

ב. ההשלמה על ידי הקב"ה – דוקא בירידה לקושי השעבוד

לכאורה, ניתן לבאר את הטעם של חילוקי הדעות. וכדי להבין זאת, יש להקדים ולציין את הדיוק בניסוח בפרקי דרבי אליעזר ובמדרש וברש"י, אודות ההשלמה באמצעות הקדוש-ברוך-הוא ויוכבד:

- 11*) הלעיר מגבורות ה' שם.
- 12) עפ"ש"ג לעיל ובנות בניו (מו, ז). ואף שנאמר לפני זה בנותיו – ראה פרש"י לפני זה לו, לה.
- 13) ובשמה יוכבד – בפ' וארא ו, כ (בלי פרטים) ובפ' פנחס (כו, נט), אז שהובא בפרש"י לעיל מו, טו. וראה ג"כ פרש"י לעיל מו, ז.
- 13*) מו, טו.
- 14) כ"כ בט"ז כאן לפרש"י. אבל ראה רבעה"ת וכו' שם לפירושו שיעקב מן המנין, והכי פשטי' דקרא כל הנפש לבית יעקב. וראה גם ראב"ע שם.
- 15) שמות א, ה. אבל ראה ראב"ע שם ובפרשתנו שם.
- 16) וראה דקדוקי רש"י (מירא דכיא) לפרש"י מו, יט.

המזמור: „ברוך ה' לעולם אמן ואמן“, „ראה . . ביאת המשיח, על כן נתן תודות לשם“⁶.

* * *

מהענינים העיקריים דגאולה האמיתית והשלימה – בנין ביהמ"ק השלישי (למעלה מהמשכן, מבית ראשון ומבית שני), „מקדש⁷ אדני כוננו ידיך“ . . יש להוסיף ביתר שאת וביתר עוז ב„מעשינו ועבודתינו“ בענינים שהם מעין ודוגמא והכנה לבניית בית המקדש השלישי – ע"י בנין בתים חדשים (והוספה וחיזוק הבתים הקיימים כבר) בתים בכל ג' הקוין דתורה תפלה וגמ"ח.

(משיחות ש"פ ויגש, ה' טבת תנש"א)

(6) ראב"ע עה"פ.
(7) בשלח טו, יז.

לקוטי

בפרקי דרבי אליעזר נאמר „וכשבאו לגבול מצרים נתייחסו כל הזכרים ששים ושש ויוסף ושני בניו הרי שבעים חסר אחת, וכתוב¹⁷ בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה, מה עשה הקב"ה, נכנס עמהם במנין ועלו למספר שבעים, לקיים מה שנאמר¹⁸ אנכי ארד עמך מצרימה“. ואילו במדרש¹⁹ מתעכבים על לשון הפסוק „כל הנפש הבאה וגו' ובני יוסף אשר יולד לו . . שבעים“, ומבארים „זו יוכבד שהשלימה מנין של ישראל במצרים“²⁰.

כלומר: בפרקי דרבי אליעזר מדובר בעיקר אודות ירידת²¹ בני ישראל לגלות מצרים, ולכן הכרחי לומר ש„הקב"ה נכנס עמהם במנין“, „אנכי ארד עמך“. זוהי נתינת כח לבני ישראל, שבהיותם בירידה בגלות מצרים יוכלו להתגבר על קושי השעבוד בירידתם ש„אנכי ארד עמך מצרימה“. ולכן גם הביטוי הלשוני הוא „נכנס עמהם“, או כלשון המדרש „השלים עמהם“ – שהקב"ה נמצא, כביכול, עמם ביחד.

ואילו לגבי יוכבד, ההדגשה היא על „הבאה מצרימה שבעים“ – השלמת מנין שבעים הנפש במצרים, ללא קשר לירידתם למצרים ולקושי השעבוד. ובענין זה יוכבד היא אשר „השלימה מנין של ישראל“.

אך עדיין אין מובן: יוכבד היתה מהיחידים²² בין הבאים מצרימה (שבעים) אשר סבלה את קושי השעבוד במצרים בתקופה הקשה ביותר של הירידה לגלות מצרים, וכיצד ייתכן שאת השלמת המנין באמצעותה מקשר המדרש דוקא לשבעים „נפש הבאה מצרימה“ ולא ל„שבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה“?

כן יש להבין את הניסוח בפרקי דרבי אליעזר: „נתייחסו כל²³ הזכרים ששים ושש...“, והרי בין

(17) עקב יו"ד, כב.
(18) פרשתנו שם, ד.
(19) ב"ר שם, ועד"ו בפסיקתא שם. ופרש"י שם, כו.
(20) להעיר מתו"א ר"פ שמות בהב' פעמים הבאים מצרימה, דפרשתנו דפ' שמות, שהם ב' ירידות.
(21) ראה ביאור הרד"ל לפדרי"א שם אות ט.
(22) ראה שמו"ד פ"א, ח: כ"ז שה' אחד מהם קיים מאותן ושירדו למצרים לא שעבדו המצרים בישראל. וראה רשב"ם (וספורנו) שמות א, ו: (כל) שבעים נפש. וראה לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 16 הערה 37.

(23) כ"ה בדפוסי פדרי"א שלפנינו. ובפרקי דר"א הוצאת מקור (ירושלים תשל"ב) הובא מכת"י: התייחס הזכרים ששים ושש, וז' כו.

ויגש

שיחות

ששים ושש הנפשות אין מונים רק זכרים, אלא גם את דינה וסרח בת אשר²⁴?

ג. המנין – זכר או נקבה?

המפרשים²⁵ מעוררים את השאלה מדוע בפסוק „כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה...“ נכתב המנין בלשון נקבה – „כל נפש ששים ושש“, ואילו בפסוק שלאחריו „ובני יוסף“ נכתב המנין בלשון זכר – „נפש שנים“?

בדומה לכך מוצאים הבדל זה לפני כן: לגבי בני לאה ובני זלפה נכתב המנין בלשון נקבה – „שלושים ושלוש“, שש עשרה נפש“. ואילו אצל בני רחל ובני בלהה נאמר בלשון זכר – „כל הנפש ארבעה עשר“, „כל נפש שבעה“.

ומשייבים על כך²⁶, שמשום ש„נכנסו נקבות עמהם במנין“ – בין בני לאה מוזכרת דינה, ובין בני זלפה – סרח אחותם בת אשר, לכן נכתב המנין בלשון נקבה. ואילו אצל בני יוסף, וכן בין בני רחל ובני בלהה, אין מנויות נקבות, ולפיכך נכתב המנין בלשון זכר.

אך תשובה זו אינה ברורה: אם הכלל כולל הן זכרים והן נקבות, יש להשתמש, לפי כללי הדקדוק, בלשון זכר²⁷. ובמיוחד בעניננו, כאשר הנקבות הן מעט שבמעט – שתיים מתוך ששים ושש, וכן אחת או שתיים בין ל"ג בני לאה, ואחת בין בני זלפה²⁸.

ושטת וליתא תיבת „כל“.

(24) לכאור' הביאור שמדבר ע"ד הרוב, וע"ד מ"ש הראב"ע הנ"ל (מו, כג) דהלך אחר הרוב. אבל צע"ק דהרי תיכף לאח"ז קאמר, וכשעלו ישראל ממצרים נתייחסו כל הגברים ששים רבוא כו"ו ושם הרי זה בדיוק.
ולהעיר מגירסא שבא' מכת"י שהובא בפדרי"א (הנ"ל הערה שלפנ"ו): התייחס הזכרים כו' יוסף ושני בניו הרי ששים ושש וכתוב בשבעים נפש . . נכנס הקב"ה במנין עמהם כו'. ולפ"ז י"ל דבהמספר ששים ושש רק הזכרים (ביחד עם יוסף וב' בניו) ולהשלמת המנין דשבעים נמנו גם הנקבות (דינה וסרח המפורשות בקרא) והקב"ה נכנס עמהם במנין ועלו לשבעים. וצ"ע.

(25) צרור המור כאן
(26) צרור המור שם (ומסיים: ע"כ כתבת מן המדרש). וראה לקמן הערה 28.
(27) וראה תוד"ה וליתני שלשה (קידושין ב, ב): פירוש משום דכל התורה כולה בלשון זכר נאמרה וראה נח ו, כ, ז, ב.
(28) אבל במשכיל לדוד (כאן מו, טו) תירץ: ולרמוז זה (דיוכבד נכנסה במנין הל"ג דבני לאה) הוצרך לכתוב כאן ושלוש ואגב כתב נמי בבני זלפה שש עשרה. וראה רד"ק כאן מו, כו.

ד. גלות מצרים – הכנה למ"ת

ההסבר לכך הוא:

במנין שבעים הנפש של ישראל מוצאים באופן כללי שני ענינים: א) הם כנגד שבעים אומות²⁹ הקשורות לשבעים השירים שלמעלה³⁰. ב) הם קשורים למספר שבעים אצל ישראל³¹ – שבעים וקנים, סנהדרין וכו'³².

באופן כללי אלה הן שתי פעולות שהיו צריכות להתבצע באמצעות הירידה של שבעים נפש למצרים. פעולה בקשר לישראל, ופעולה בעולם.

גלות מצרים היתה ההכנה למתן תורה ולקבלת התורה³³, אשר אז התחדש לגבי ישראל ש"אנכי הוי' (נהיה) אלקיך" כחך³⁴ וחיותך³⁵, ובעולם באופן כללי – נוצר הקשר והחיבור שבין אלקות לבין העולם, ואז בטלה הגזירה שעליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים³⁶.

וכהכנה לכך היתה צריכה להיות גלות מצרים הן לגבי ישראל, והן לגבי העולם.

ה. גלות מצרים – גילוי האמונה

חז"ל אומרים ש"האבות הן הן המרכבה"³⁷, אשר "כל אבריהם כולם היו קדושים ומובדלים מעניני העולם הזה .. כל ימיהם"³⁸. הם היו תמיד במצב של התבטלות והתקשרות אל האלקות, ולכן היתה אצלם השראת השכינה בגלוי ממש³⁹. וכדי שדרגה זו תחדור גם אל הנשמות שברגה נמוכה יותר, השייכות לעולמות בריאה יצירה עשיה, ועד לדרגות הנחותות ביותר של עולם העשיה, ניתן להגיע לכך באמצעות השבטים כפי שהם מחולקים לשבעים נפש, כי דרגת השבטים דומה לדרגת

(29) ראה חז"ל ב. טו. ב. וראה רש"י וישלח לה, יא. תיב"ע ופרש"י האינו לב, ה. אה"ת במדבר ס"ע יח ואילך. לקו"ת ראה לה, ב. שעה"ת ח"א עד, א. אה"ת סוכות ע' א'תשס.

(30) ראה רמב"ן בהעלותך יא, טו. בחיי נח י, א. יא, ט. (31) ראה בחיי כאן מו, כו. ובהנחמן בהערה שלפנ"ו. (32) להעיר מתיב"ע תולדות כה, ג: ותהי וכו' לכנשת דבני סנהדרין דסכומהון שובעין כמנינא עממיא. וראה פרש"י וישלח שם.

(33) ראה בארוכה תו"א ר"פ שמות. ובכ"מ.

(34) ראה תו"ש"ע או"ח ס"ה.

(35) ראה לקו"ת ר"פ ראה.

(36) תנחומא וארא טו. שמור"פ פ"ב, ג.

(37) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

(38) תנ"א פכ"ג.

(39) תו"א כג, סע"ד.

האלקות הירדת לעולמות בריאה יצירה עשיה⁴⁰.

אך כדי שהשפעה זו תגיע לכל נשמה, אין די בכך שהיא "תימשך" למטה על ידי השבטים ושבעים נפש, אלא היה צורך גם בירידה מארץ ישראל לגלות⁴¹ מצרים, מקום שבו אין האלקות גלויה, אלא, להיפך, זהו מקום של העלם והסתר האלקות.

וכאשר גם בהמצאם במצרים, בארץ ש"אין יראת שמים ביניהם"^{41*}, ובכל זאת גם שם מודגשת אצל כל אחד מבני ישראל הנקודה היהודית של היותם, "מאמינים"⁴² – הרי זה הביא לידי כך שדרגת האלקות שהיתה אצל האבות תגיע ותתגלה בכל נפש מישראל ועד סוף כל הדורות⁴³, אפילו לדרגה הנמוכה ביותר⁴⁴.

דרגת האלקות שהתגלתה אצל כל יהודי היא ענין האמונה⁴⁵, האמונה הפשוטה של היהודי בקב"ה⁴⁶, שהתבטאה ב"ויאמן העם"⁴⁷, שהקב"ה יכול ויוציאם מגלות מצרים, שאצל הקב"ה אין שום מניעות ועיכובים ח"ו.

וזהו הפירוש בפנימיות הענינים של מאמר חז"ל⁴⁸, "לא נגאלו (ישראל) אבותינו ממצרים אלא בוכות⁴⁹ האמונה" – אין זה ענין צדדי, אלא – זוהי הכוונה והתכלית של גלות מצרים.

וזה היתה ההכנה למתן תורה, שיהיה "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" – שאצל כל יהודי עד סוף כל הדורות יורגש בגלוי ש"הוי' (הוא) אלקיך – כחך וחיותך". ולכך מגיעים באמצעות "הוצאתיך מארץ מצרים" – היציאה מהמצרים והמגבלות.

(40) תו"א כד, א.

(41) להעיר מלקו"ת במדבר (ג, ב) ע' נפש יוצאי ירך יעקב כו' לעורר ר"ר על נפשו ולא בשביל הירידה לבדה שירדה ממקום כבודה אלא אף גם זאת שנתלבשה בלבוש הגוף החומרי. וראה תניא פל"ו (מ"ח, א) שהיא "בחי' גלות ממש". * (41) ראה פדר"א שם ברש הפרק.

(42) שבת צו, א. וראה תניא פ"ח"ט. – ויכול להיות באופן שאפילו משה אינו יודע עדיין.

(43) להעיר מש"ך עה"ת פרשתנו (מו, ו): שכל הדורות העתידיים לבוא הביאם בגלות מצרים כו' כדי שיראו נסיו ונפלאותיו ויקבלו התורה שכולם היו במעמד הר סיני כו', ע"ש.

(44) וראה תניא פ"ח.

(45) להעיר מתו"א שם.

(46) להעיר מהמשך תעריב ח"ב ס"ע אקלה ואילך. לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 56.

(47) שמות ד, לא.

(48) מכילתא בשלח ד', לא. יל"ש שם רמז רמ.

(49) כ"ה ביל"ש, ובמכילתא, "בשכר".

הוספה

בשורת הגאולה

י.

מהטעמים לכך שהמעמד ומצב ד"ויחי יעקב בארץ מצרים"¹ (שגם בזמן הגלות נעשה יהודי בעה"ב על העולם, "אדוני הארץ"², ולכן מקבל עזר וסיוע ממלכות המדינה באופן ש"טוב כל ארץ מצרים לכם הוא"³) מודגש ביותר בזוהרנו זה:

כיון שדורנו זה הוא דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, מודגשת בו ההכנה להפיכת הגלות ע"י "טעימה" מעין זה בזמן הגלות – שבסמיכות לסוף הגלות נעשה מעמד ומצב ד"ויחי יעקב בארץ מצרים", והולך וניתוסף ככל שמתקרבים יותר להפיכת הגלות בגאולה האמיתית והשלימה.

... ובמיוחד בשנת "נסים" (תש"נ) ושנת "נפלאות אראנו" (נ"א) – כפי שראינו במוחש הנסים והנפלאות בתקופה האחרונה, כולל ובמיוחד בנוגע להיחס דמלכות המדינה ההיא ("מעצמת-על") לאפשר ולעזור ולסייע לבני"ה להיות במעמד ומצב של הרחבה, לצאת מן המיצר אל המרחב, באופן שגם בארץ מצרים (ברגעי הגלות האחרונים) יהי אצלם מעמד ומצב ד"ויחי יעקב",

וכל זה – מפני שעומדים בסמיכות ממש להגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובלשונו של דוד מלכא משיחא, "נעים זמירות ישראל", במזמור פ"ט: "כרתי ברית לבחירי נשבעתי לדוד עבדי"⁴, "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו"⁵, ועד לסיום וחותם

(1) ויחי מז, כח.

(2) מקץ מב, ל. לג.

(3) ויגש מה, כ.

(4) פסוק ד.

(5) פסוק כא.

לא געה וכו' 86, הרי הקול של „אנכי הוי” הגיע 87 מכל ארבע רוחות העולם והשמים והארץ 88.

ובדומה למסופר בגמרא 89, שבשעת מתן תורה, „היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו” ואימות העולם נבהלו ובאו לשאול את בלעם, וכאשר הוא אמר להם „ה' עוז לעמו יתן”, הם נרגעו ואמרו „ה' יברך את עמו בשלום” 90.

יג. ההכנה לגאולה על-ידי נשי ובנות ישראל

כשם שבגלות מצרים דוקא יוכבד השלימה את המנין, ודוקא באמצעותה נגרם ביטול העולם מצד מציאותו עצמו, כדלעיל,

כך גם בגלות זו האחרונה, שהיא הכנה לגאולה העתידה, כאשר יהיה מצב של „וראו כל בשר... כי פי ה' דבר” 91, שגשמיות העולם עצמו תתברר

(86) שמור”ר ספכ”ט.

(87) די”ל הפירוש וכוונה בזה דמציאות השש קצוות גשמיים עצמה אמרה ודיברה אנכי גו’.

(88) תנחומא שמות כה, שמור”ר פ”ה, ט. הובא ברש”י יתרו כ, ב. תניא פל”ו.

(89) זבחים קטו, א.

(90) ולהעיר גם מתנחומא ושמור”ר שם: הקול יוצא ונחלק לשבעה קולות ומשבעה קולות לשבעים לשון כדי שישמעו כל האומות כו’.

(91) ישעי’ מ, ה.

ותתזדכך ו,תראה” את „פי ה’” 92 –

ואשר עליה נאמר „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות” 93 – והרי בזכות נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים 94.

כך גם הגאולה העתידה והקרובה על ידי עבודת נשי ובנות ישראל.

ולכן רואים, ששלוש המצוות שנתנו לנשי ובנות ישראל – הדלקת נרות שבת ויום טוב, חלה (כשרות האכילה והשתיה), וטהרת המשפחה – הן באופן זה:

המצוות הללו הן פעולות הקשורות לצרכי האדם הקיימים וההכרחיים מצד לשבת יצרה, גם אצל לא-יהודים – אור (כדי שלא להכשל בעץ ואבן), מזון, וחיי משפחה.

ועבודת נשי ובנות ישראל היא, שאופן הפעולות תיעשנה דוקא באופן יהודי – הדלקת הנר קשורה לשבת ויום טוב, כשרות האכילה והשתיה, וטהרת המשפחה,

וזהו ההכנה לכך שגשמיות העולם עצמו תזדכך עד לכדי „וראו כל בשר יחדיו כי פי ה’ דבר”.

(משיחת ש”פ ויגש ותשל”ב)

(92) ראה עשר האמונה פכ”ה ואילך. תניא שם. לקו”ש [המתורגם] חט”ו ע’ 48.

(93) מיכה ז, טו.

(94) סוטה יא, ב. במדבר”ר פ”ג, ו.

לזכות

כ”ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

ויה”ר שעי” קיום הוראת

כ”ק אדמו”ר מלך המשיח (בשיחת ב’ ניסן ה’תשמ”ה)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק’,

שההכרזה תפעל ‘ביאת דוד מלכא משיחא’

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

ו.

ירידת יעקב – ניתנת כח להתגבר על גלות מצרים

כיון שהירידה למצרים קשורה דוקא לשבעים נפש 50 – כלומר, האופן שבו נמשכת דרגת השבטים למטה, בדרגה יותר נמוכה מן הדרגה שבה הם נחלקים לשנים עשר שבטים – הרי כדי שמצרים, ערות הארץ, לא תוכל להסתיר לגמרי את הניצוץ האלקי, היה צורך שלתוך השבטים תחדור דרגה אשר מצד עצמה היא נעלית ממצרים ומגבלות של סדר ההשתלשלות של העולמות בריאה יצירה עשיה, ולפיכך היא נעלית יותר מ„התלבשות” בארץ מצרים –

וזהו נתינת הכח לשבעים הנפש, שגם בירידתן למצרים לא ישקעו בהעלם הגלות.

וזהו ההסבר לדעה שיעקב, שדרגתו היא „אצילות”, מעל להשתלשלות, השלים את מנין שבעים הנפש, והשפיע עליהם 51.

אך הדעה השניה מוסיפה – ובפרקי דרבי אליעזר מובאת רק דעה זו – שהקב”ה השלים עמהם את המנין: כיון שכל גלות מצרים היא כדי שדרגת האבות, ובעיקר דרגת יעקב בחיר שבאבות 52 תחדור אל כל נשמה, אפילו לדרגה הנמוכה ביותר, הרי אי אפשר לעשות זאת באופן שבגלות 53 מצרים תהיה ותורגש, אם כי בהעלם, דרגת יעקב, עולם האצילות. שאם כן, הגלות איננה העלם אמיתי, ובמילא לא יכולה להתבצע מטרת הגלות בשלימותה, כדלעיל 54. ואילו כאשר השלמת המנין היא על ידי הקב”ה – סובב כל עלמין 55 – הרי הוא יכול לרדת עם ישראל אל תוך הגלות, נכנס עמהם במנין, ולמרות זאת אין הוא „מורגש”, כי בעצם הוא קדוש – מובדל ומופרש מהם. ולכן, אין זו סתירה 56 להעלם הגלות, שהרי אין מורגש גילוי אלקות בנשמה.

(50) להעיר מחזא”ג מהר”ל לבי”ב שם.

(51) להעיר מגבורות ה’ שם.

(52) שער הפסוקים תולדות כו, כה. וראה ג”כ ב”ד פע”ו, א. חז”א קיט, ב. קמו, ב.

(53) ראה תו”א (כד, א), „שבחי” מעלת ומדרגת האבות עצמם אינו שורה ומתגלה בנפש האדם בגלות”.

(54) להעיר מסה”מ תש”ו ע’ 106, דאצל האבות לא ה’ להם העלמות והסתרים מצד הגוף, והגוף לא הסתיר על אור הנשמה כו’. ולכן לא ה’ אפשר להיות העלי’ למעלה משרשם.

(55) ראה תו”א נג, ג. ובכ”מ.

(56) להעיר מלקו”ש [המתורגם] ח”ט ע’ 201.

ז.

יוכבד – ספירת המלכות

ואילו הענין שיוכבד „השלימה מנין של ישראל במצרים”, שהיא הביאה לידי השלימות במנין שבעים הנפש, הוא כדי שתהיה ותתגלה אצלם האמונה.

ההסבר לכך הוא: אשה רומזת, באופן כללי, לספירת המלכות, אשר יש בה שני ענינים קטביים: מצד אחד „רגליה יורדות...” 57, וזהו נתינת אפשרות לגלות. ומצד שני היא נקראת „ראמונה כל זאת” 58 – מצד ספירת המלכות נובעת האמונה ש„מלכותך מלכות כל עולמים”, שחיות ומציאות כל העולמות היא ממדת מלכותו יתברך.

וכך היה גם לגבי יוכבד: יוכבד נולדה בפתח מצרים, בשונה מהנפשות האחרות, אשר נולדו לפני כן, ודוקא היא היתה בתקופת קושי השעבוד. אך מצד שני – הגאולה הגיעה באמצעות בנה משה, אשר הוא השפיע וגילה את האמונה אצל כל ישראל. וגם יוכבד עצמה, ביחד עם בתה מרים – המילדות העבריות – הינכו ועוררו אצל ישראל את האמונה והבטחון בה, לא להבהל מפרעה ומגזירותיו – על ידי מעשיהן של „ותחזין את הילדים” 59.

ח. דרגת נקבה – אמונה

לפי זה ניתן להסביר מדוע המנין של „ששים ושש” – של „כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה” – וכן „שלישים ושלוש” של בני לאה, נאמרים בלשון נקבה – כי עיקר מהותה והשפעתה של גלות מצרים, ענין האמונה, קשורה לדרגת נקבה – ספירת המלכות.

וכפי שרואים גם למעשה 60, שענין האמונה גלוי יותר אצל נשים מאשר אצל אנשים 60*.

באופן כללי קשור הענין לשבטים, מרכבתא תתאה, מרכבה לבחינת המלכות 61. כלומר, בחינת נוקבא היא באופן כללי אצל השבטים 62, הקשורים

(57) ראה לקו”ת במדבר ג, ס”ב ואילך. ובכ”מ.

(58) ראה לקו”ת נצבים נג, סע”ב. ובכ”מ.

(59) שמות א, יז.

(60) ולכן לא חטאו בעגל וכו’ (פדרי”א פמ”ה).

(60*) ראה אוה”ת תשא הנסמן לקמן הערה 71.

(61) תו”א כה, סע”א. אוה”ת שם וישב ערה, ב ואילך.

ובכ”מ.

(62) ראה תו”א מה, ד. וראה אוה”ת שמות ע’ ה ואילך. ושם ע’ ו: כי בפ’ ויגש במנין ע’ נפש הם יב”ש דנוקבא שהם מבריא. וראה בארוכה אוה”ת ויחי (ברך ו) תתשמב, ב ואילך.

ושם תתשמד, ב ואילך.

הוא באופן שהדבר הנכבש עובר לרשות אחרת, אך אין שינוי במציאותו. לעומת זאת, הביטול באמצעות זיכוך הוא באופן שהדבר עצמו משתנה, שזהו התפקיד ואופן העבודה של האשה – היא משנה ומכינה את המאכל עד להיותו ראוי לאכילה.⁷⁰

וכך גם ברוחניות הענינים, בביטול הכוכבים והמזלות, ובמיוחד בביטול שבעים השרים, אשר מהם נובעת ההשפעה לעולם: גלות⁷¹ מצרים גילתה לא רק אצל ישראל, כי אם גם אצל אומות העולם, שלשבעים השרים אין שליטה מצד עצמם, ואפילו לא מציאות מצד עצמם.

כלומר, האותות והמופתים ומפלת פרעה ומצרים הביאו לידי כך שגם פרעה ומצרים הגיע לאמונה ולהכרה ש„אני הו' בקרב הארץ“⁷², ושהכוכבים והמזלות אינם השולטים, אלא הם כגרון ביד החוצב, כפי שאמרו החורטומים „אצבע אלקים היא“⁷³.

י. הביטול בבחינת זעיר אנפין הוא באופן של כיבוש

לכך מגיעים בעיקר מצד מדת המלכות שהיא השרש של המקום והזמן⁷⁴, ושל ההשפעה לשבעים השרים. ולכן מורגש בהם, ובשבעים האומות שלמטה, שמלכותו בכל משלה, שלהם אין מציאות עצמית, וכל מציאותם וממשלתם היא מצד דרגת המלכות.

מצד דרגת האלקות שמעל לעולם, ובאופן כללי – בחינת זעיר אנפין, הרי הביטול הוא באופן שאין בכלל מקום למציאות מלבד ה' יתברך, ומצד דרגה זו של אלקות, הרי שבעים השרים הם בביטול מציאות לגמרי, ואין להם אפילו מציאות של כגרון ביד החוצב.

זה בדומה לענין הכיבוש, שביטולם איננו מצד ענינים ומציאותם, אלא מצד אלקות שנועלית לגמרי מן העולם.

(68) יבמות סה, ב הובא בפרש"י בראשית א, כח.

(69) להעיר מלקו"ת עקב טו, ד.

(70) יבמות סג, א.

(71) בהבא לקמן ראה תו"א נז, א ואילך. אה"ת תשא ע' א'תקפה ואילך. ועוד. וראה אה"ת וראא (כרך ז) ע' ב'תרו ואילך.

(72) וראא ה, יח.

(73) וראא שם, טו.

(74) שער היחוד והאמונה פ"ז.

יא. ההבדל בין הדעות השונות

וזהו ההבדל, ביחס להשפעה על העולם ועל שבעים השרים, בין הפירוש בפרק דרבי אליעזר „נתיחשו כל הזכרים ששים ושש ויוסף ושני בניו... הקב"ה נכנס עמהם“, וכן לפי הדעה שיעקב השלים עמהם, לבין הדעה שיוכבד השלימה את המנין:

לפי הדעה ש„נתיחשו כל הזכרים ששים ושש ויוסף ושני בניו“, הרי החידוש הוא באופן של כיבוש⁷⁵, ביטול מציאותם לחלוטין, כפי שנאמר במדרש⁷⁶ על יוסף: „ויוסף הורד מצרימה“⁷⁷ שלט בהון. כנאמר⁷⁸ וירד מים עד ים כבש בהון“. וכיון שזה נובע מהדרגה שמעל לעולם, צריכה להיות בכך השלימות של דרגת אלקות שמעל להשתל, נתינת כח של הקב"ה – בחינת סובב כל עלמין – נכנס עמחם, ולפחות של יעקב – נשמה דאציולות.

מצד בחינת מלכות⁷⁵, שהביטול הוא מצד מציאותם עצמם, ולכן מתעוררת על ידי כך יותר האמונה אצל אומות העולם⁷⁹ למטה, אצל פרעה ומצרים – נוצרה השלימות של שבעים הנפש באמצעות יוכבד, שדוקא היא „השלימה את המנין“, ולא נאמר „השלימה עמחם“.

יב. ההבדל בין הפירושים מקביל לדרגת המפרשים

ויש לומר, שההבדל בין הפירושים הוא בהתאם להבדלי הדרגות של מפרשי פירושים אלו.

פרקי דרבי אליעזר והמדרש בכלל – האגדה שבתורה, שרוב סודות התורה⁸⁰ שהיא חכמת הקבלה וידיעת ה' גנוזים באגדות⁸¹, שייכים לחלק התורה הנעלה מהתלבשות בעולם⁸², ולכן

(75) להעיר מאה"ת בא (ע' רסט): י"ב שבטים דאצי' הם דכורין וי"ב שבטים דגל' הם נוקבין והאיש דרכו לכבוש משא"כ האשה כי רגלי' יורדות.

(76) בביר פפ"ז, ב.

(77) וישב לט, א.

(78) תהלים עב, ה.

(79) ראה אה"ת ויחי (כרך ה) תתקצג, א ואילך, דבחי' השבטים הו"ע הביוריים דע' שרים כו' אך במרכת יוסף לא הזכיר ענין הביור, שהוא מוביל בערך מכל בחי' הביוריים דכל השבטים כו'.

(80) ראה לגבי ר"א בן הורקנוס (בעל הפרד"א) בפרט בוח"א קמה, ב. ז"ח (מדרש הנעלם) ז, רע"א. פרש"י קהלת א, ט מתגיגה (יד, ב). והאר"י בזה ברד"ל במבוא לפרד"א קונטרס שם האחד אליעזר ס"ד.

(81) הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"ב. וש"נ.

(82) ראה לקו"ת ויקרא ה, ד) דשליש במדרש אגדות הוא

למלכות כפי שהיא יורדת לעולמות בריאה יצירה עשיה. ואילו האבות הם „מרכבתא עילאה“, בדרגת אצילות, מעל להתלבשות בבריאה יצירה עשיה, וכן היא דרגת יוסף, כידוע⁶³.

ולכן נאמר המספר בלשון נקבה „ששים ושש“ בכל השבטים האחרים, חוץ⁶⁴ מיוסף⁶⁵.

אך באופן פרטי קשורה השלימות של מנין שבעים הנפש – „הבאה מצרימה“ – בירידה, עם יוכבד⁶⁶ שנולדה בין החומות – בחינת „אשה“ – כדלעיל.

ט. שני אופנים בביטול ובירור העולם

אך עדיין נותרה השאלה: מדוע מודגש בפרקי דרבי אליעזר, נתיחשו כל הזכרים⁶⁷ ששים ושש? אין מדובר רק על ענין האמונה, שקשור יותר לדרגת אשה, אלא שבהדגשה על הזכרים, הרי מובלט שלא זו בלבד שלא שקעו בגלות, אלא, אדרבה, זהו ענין כיבוש הגלות – „איש דרכו לכבוש“⁶⁸.

ההסבר לכך הוא: ירידת שבעים הנפש למצרים היא, כדלעיל, כדי להביא גם לידי ביטול ובירור העולם, שבעים האומות ושבעים השרים. ובביטול ובירור זה יש שני אופנים: מצד בחינת זכר – זעיר אנפין⁶⁹, ומצד בחינת נקבה – מלכות.

מצד בחינת זכר הרי „איש דרכו לכבוש“. כיבוש, הוא באופן כללי, ההיפך מרצונו של הנכבש. כלומר, הביטול הנוצר על ידי כיבוש

(63) ראה תו"א קג, סע"א ואילך.

(64) ראה אה"ת ויחי שם יוסף הוא בחי' דכר והשבטים בחי' נוקבא.

(65) ומכיון שבני רחל בעיקר* הוא בחי' דכר, הרי כן נמשך בשפחת רחל בלוה. ועד"ז לאידך, דבני שפחת לאה הם בדרגת בחי' השבטים בני לאה, בחי' נוקבא.

(66) ועד"ז מובן בפשטות הדיעה בביר (וש"נ) וי"א סרח בת אשר השלימה עמהן את המנין – שהיא בחי' מלכות (ראה אה"ת שמואל ע' מה ואילך). ועד"ז יל"פ להדיעה דחושבים בן דן השלים עמהן, דבחי' דן היא מאסף לכל המחנות.

(67) ע"פ הידוע (לקו"ת נצבים שם. ובכ"מ), שבבחי' אצילות נק' המלכות ואת לשון נוק' ובירירתה ביי"ע נק' דכר כו" – יש לפרש הג"ל גם כפדר"א, ואדרבה. אבל לעיל בפנים מובאר לגבי כללות בחי' מלכות ומור"י השבטים, דחן בחי' נוקבא כניל.

(68) יבמות סה, ב הובא בפרש"י בראשית א, כח.

(69) להעיר מלקו"ת עקב טו, ד.

(* ראה סה"מ ענטר"ת (ע) קסז) לגבי בנימין. ומשם מובן דבחי' בנימין שייך ליוסף ז"א – דכר. יותר מיהודא. ע"ש.

אין למציאות העולם השיבות בחלק זה. ולכן לפי דעות אלו הפירוש העיקרי הוא ש„הקדוש-ברוך“ הוא נכנס עמהם במנין, שלפי זה הכיבוש הוא באופן של התבטלות מוחלטת של שבעים השרים.

ואילו לפי מפרשי התורה, הקשורים למקרא – אשר בעולם העשיה⁸³ – אך עם זאת אין פירושם לגמרי לפי הפשט, אין כל כך מקום לפירוש שהקב"ה נכנס עמהם, שהביטול והכיבוש של העולם הוא מצד בחינת סובב כל עלמין שמעל להשתלשלות, ולכן הם מפרשים שיעקב השלים עמהם, ש„יעקב“ – יו"ד עקב – נמשך לבריאה יצירה עשיה על ידי השבטים, למרות שהוא עצמו אינו יורד, ומצדו קשור ביטול העולם למציאות העולם עצמה.

לעומת זאת לפי פירוש רש"י – פשוטו של מקרא ממש – הקשור לעולם העשיה⁸⁴ ממש, מורגש הביטול של העולם מצד שרשו עצמו, ואז הביטול והבירור הם יותר בפנימיות, וקשורים למציאות העולם עצמו. ולפי זה הפירוש הוא „יוכבד השלימה מנין של ישראל“.

וזה מתאים לכוננת של גלות ויציאת מצרים – מתן תורה, שאז, לא זו בלבד שנגרם ביטול בעולם, אלא שגם ניתן הכח שאחדות ה' תורגש במציאות העולם מצד עצמה⁸⁵.

וכפי שהדבר התבטא במתן תורה עצמו, שבנוסף לכך שצפור לא צווה עוף לא פרח שור

בחי' רביעית (עולם האצילות – לקו"ת בלק (סט, ג) הנסמן בלקו"ת ויקרא שם).

(83) לקו"ת ויקרא שם.

(84) ועד"ז לפי' הגמרא כניל בתחלת השיחה, שכמה ענינים שבמדרש התורה. וראה לקו"ש חלק כ [המתורגם] ע' 79.

(85) ומצד זה גופא מובן, שהוצרך להיות גם הביטול באופן של כיבוש, וההקדמה דיעקב השלים או הקב"ה השלים (שאלו ואילו דא"ח – עירובין ג, ב).

כי בכדי שהביטול ובירור העולם יהי' בשלימות, אין מספיק הביור וביטול מצד שרש הנבראים, בחי' המלכות (שורש הע' שרים), דמכיון שזהו שרשם ומקורם, הרי מצדו ישנה איוו תפיסת מקום לביטולם ובמילא למציאותם.

ולכן, בהקדמה לביטול הגויה דמ"ת (שענינו קישור וחיבור אלקות שלמעלה מגדר עולמות עם מציאות העולמות גופא –

ראה לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 18 ואילך. ועוד, הוצרך להיות גם הביטול שמצד בחי' ז"א שלמעלה משורש לנבראים, שמצד בחי' זו אין להעולמות (גם ביטולם) תפיסת מקום, שלילת מציאותם היא באופן של כיבוש.

ונ"ד הידוע בפעולת הביטול שמצד ב' המשככות דממכ"ע וסוכ"ע (וראה גם לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 104-5 הערה 34).